

Könyvtárhasználat_1

BLZS©

Azzal foglalkozunk, hogy a világban meglévő hasznos ismereteket hogyan gyűjtik, rendszerezik a könyvtárak. Hogyan lehet azokat ott megkeresni, milyen eszközökön tárolják, s hogyan dolgozhatjuk fel ezeket az ismereteket.

Az ismeretek hordozói

BLZS©

A gyakorlati kezelési és tárolási okokból az ismerethordozókat anyaguk szerint érdemes csoportosítani.

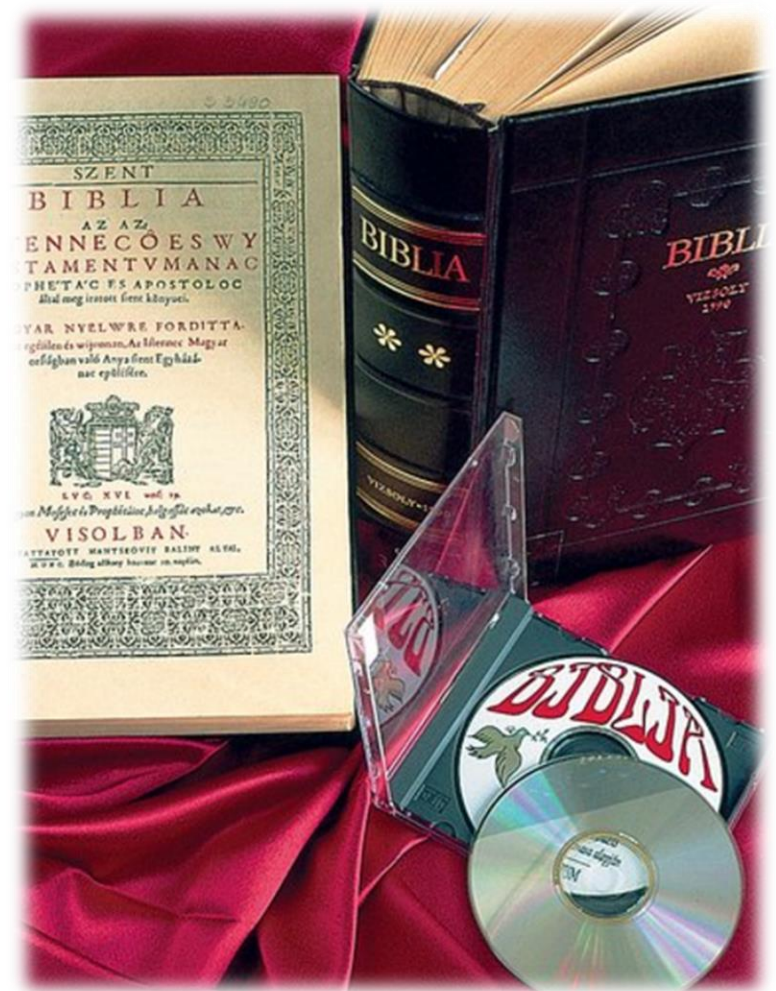
Ha a rögzítés, illetve a tárolás módjairól beszélünk, akkor a dokumentum kifejezést használjuk.

Az ismeretek hordozói

BLZS©

A hordozóanyag szerint megkülönböztetünk írásos, képi, audiovizuális és elektronikus dokumentumokat.

Dokumentumok csoportosítása:

BLZS©

A dokumentumokat sokféle módon lehet csoportosítani ezen belül is. **Sokszor nehéz megvonni a határokat,** de segít a megértésben az alábbi felosztás, amelyben egy-egy példa jelzi, melyik csoportban mire gondolhatunk.

A könyvtárak és könyvtárosok nagyon régóta foglalkoznak információval. Eszközeik változnak, de a lényeg nem: segítenek többet megtudni a világról

Dokumentumok csoportosítása:

BLZS©

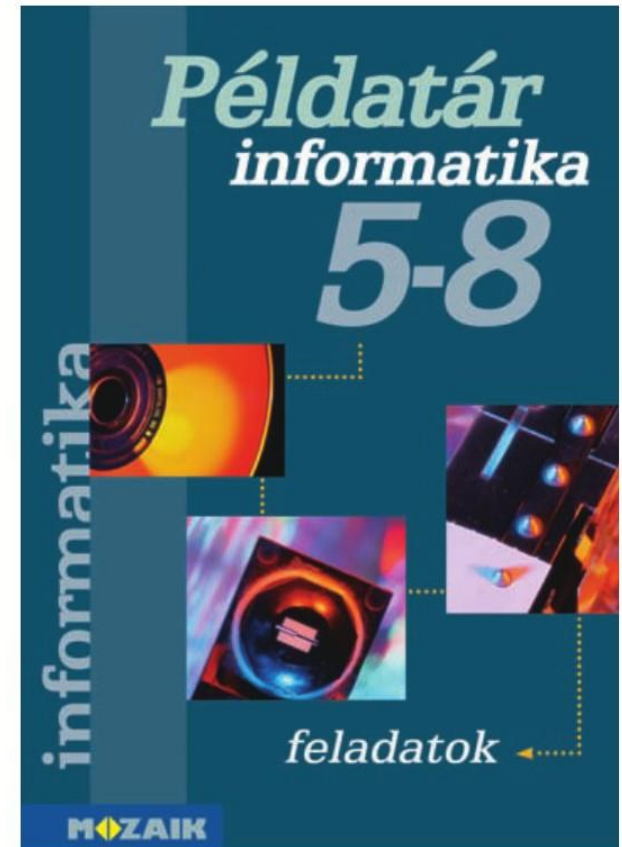
Kéziratos dokumentumnak tekinthetünk minden valóban kézzel írott írásművet. Ide tartoznak azok a dokumentumok is (függetlenül attól, hogy **kézzel, írógéppel vagy számítógéppel írták**), amelyeket nem adtak ki nyomtatásban, és nem is terjesztették.

Dokumentumok csoportosítása:

BLZS©

Nyomtatott dokumentumnak számít a **nagyobb nyilvánosságnak szánt**, legtöbbször kereskedelemben is kapható összes **könyv, folyóirat és újság**.

Az Informatika példatár borítója

Dokumentumok csoportosítása:

BLZS©

A **képi** dokumentumok azok, ahol a lényeg maga **valaminek az ábrázolása**, vagyis a **legfontosabb információt az hordozza**, amit a **kép, rajz stb. mutat**.

A Magyar Országos Levéltár adatbázisai - Netscape

File Edit View Go Communicator Help

Back Forward Reload Home Search Netscape Print Security Shop Stop

Bookmarks Location: <http://www.arcanum.hu/mol/lpext.dll/Mohacs/1?fn=main-h.htm&f=templates&tc=toc&2.0> What's Related

MŰKÖDTETI AVIGNONET POWERED BY NEXTpage

Keresés:

Mehet!

Válasszon űrlapot!

- Magyar Országos Levéltár
- A középkori magyarország levéltári forrásainak adatbázisa
- Q szekció: DIPLOMATIKAI LEVÉLTÁR
- U szekció: DIPLOMATIKAI FÉNYKÉPGYŰJTEMÉNY

SÚGÓ = F1 • KERESÉS = CTRL+1, 2, 3 VAGY F2

A KÖZÉPKORI MAGYARORSZÁG LEVÉLTÁRI FORRÁSAINAK ADATBÁZISA

COPYRIGHT MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR 2001

arcanum adatbázis

SÚGÓ = F1 • KERESÉS = CTRL+1, 2, 3 VAGY F2

Dokumentumok csoportosítása:

BLZS©

Audiovizuális (képes-hangos) dokumentumnak azokat mondjuk, amelyek **hangot őriznek** vagy ahol **egyszerre van jelen a kép és hang** is. Ide tartozik tehát pl. a **hangfelvétel, a film**. Az, hogy milyen típusú, milyen eszközzel kell megnézni, meghallgatni, az részletkérdés: lehet régi filmtekercs és modern DVD egyaránt. A lényeg a tartalmon van.

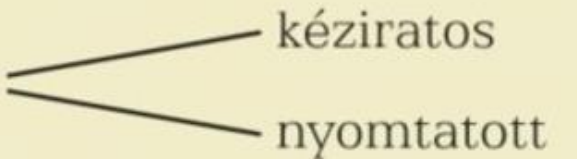
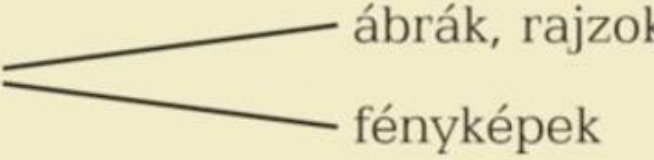
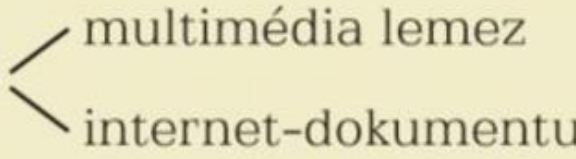

Dokumentumok csoportosítása:

BLZS©

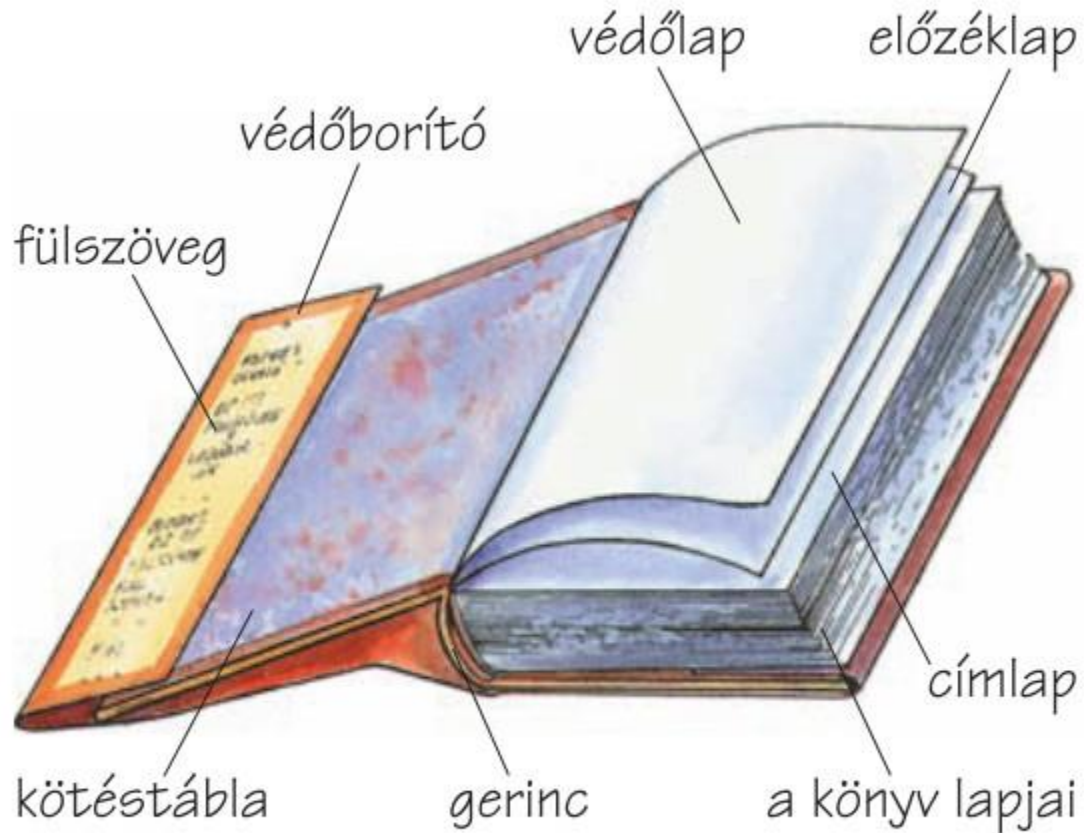
Az **elektronikus** dokumentum az utóbbi évtizedek terméke. A lényege az, hogy **számítógépes formában, digitálisan tároljuk az információt**, legyen az szöveg, kép vagy bármi. Persze így a régi dokumentumok is válhatnak elektronikussá (pl. lefényképezünk digitális géppel egy régi oklevelet). de egyáltalán nem baj.

A dokumentumok főbb típusai	Példák
ÍRÁSOS kézirat nyomtatott	a „Nemzeti dal” kézírata könyv, folyóirat, újság
KÉPI ábrák, rajzok fényképek	moziplakátok az idős Kossuth képei
AUDIOVIZUÁLIS – film, video	játékfilm, dokumentumfilm
ELEKTRONIKUS multimédia lemez internet-dokumentum	világatlasz CD-ROM-on egy könyvtár honlapja

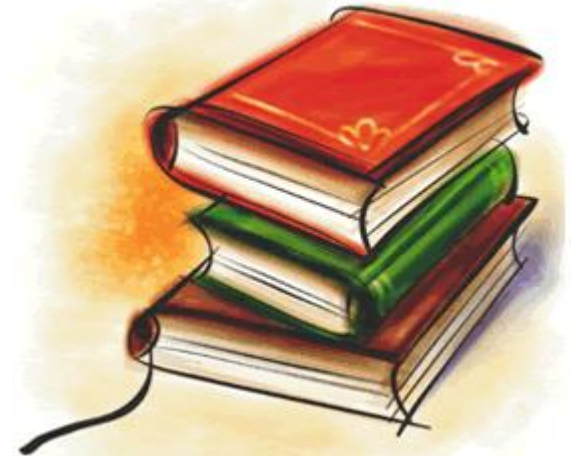
A könyv fontosabb részei:

BLZS©

A könyv fontosabb részei

A **könyv** mindmáig az emberiség egyik legnagyobb találmánya, még korunkban is a **legalapvetőbb és leggyakoribb dokumentumtípus**. Tartalmi szempontból nehéz meghatározni: talán a legjobb, ha azt mondjuk, szemben az időszakonként megjelenő kiadványokkal (újságok, hetilapok stb.) a könyv **egyedi és befejezett dokumentum**.

Könyvtárhasználat_2

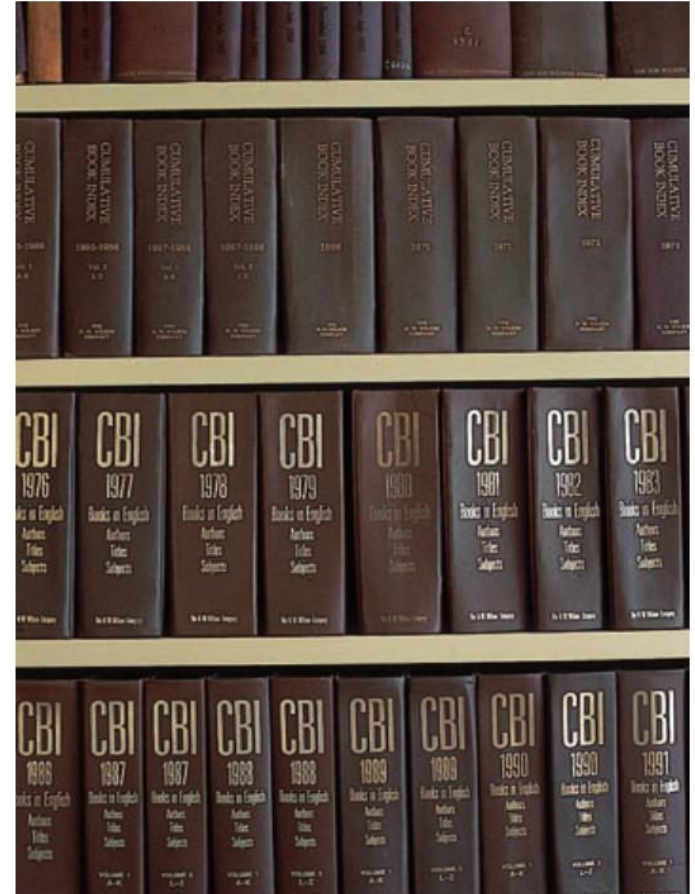
BLZS©

Ismeretközlő művek

Az ismeretközlés
színvonala szerint
megkülönböztetünk

- **szakkönyveket**

Ide tartoznak például
a tudományos munkák,
az egy témát szakmai
igénnyel tárgyaló könyvek,
a felsőoktatásban
használatos művek.

*A komoly tudományos
szakkönyvek néha ijesztően
vastagok és sokkötetesek*

Ismeretközlő művek

BLZS©

- ismeretterjesztő könyveket

Olyan könyvek, amelyek tárgyilagosan, jó színvonalon, de az átlagos műveltségű ember számára is érthető módon mutatnak be egy témát.

Irodalmi művek

BLZS©

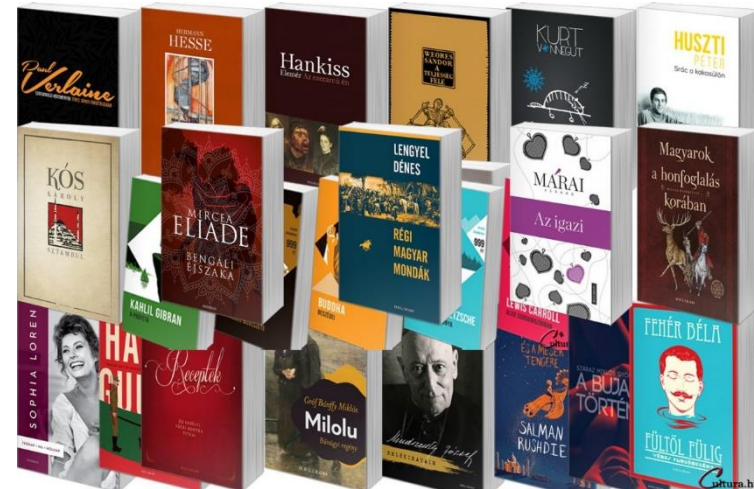
A művészi szándék meglétét kutatva megkülönböztetünk

- **szépirodalmi** műveket

Azok az alkotások tartoznak ide, amelyekben egy téma feldolgozása művészi színvonalú.

- **szórakoztató irodalmi** műveket

A szórakoztatni akaró, kikapcsolódást nyújtó, de sem különösebb tárgyi ismereteket, sem művészi élményt nem adó könyveket számítjuk ide.

Zárt raktár és szabadpolcos rendszer

A lényegi különbség abból fakad, hogy az olvasótermekben, a kölcsönzőben szabadon hozzáférhető-e a könyvtári állomány nagyobbik része, vagy **a dokumentumok tetemesebb része zárt raktárakban van, ahova az olvasók nem mehetnek be.**

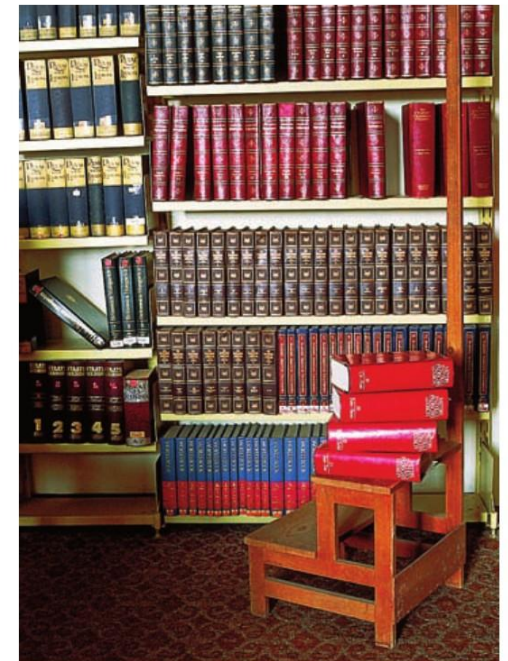
Könyvtárhasználat_01

BLZS©

A zárt raktári rendszerű könyvtárakban az olvasó és a dokumentum között a kapcsolat a katalógus, a számítógépes rendszer és a tájékoztató könyvtáros.

Más gyűjteményekben a könyvtári anyag szabadon hozzáférhető az olvasói termekben. Az ilyen könyvtárat szabad-polcos rendszerűnek nevezzük. Nem ritka az sem, hogy a könyvtárak a vegyes rendszert választják.

Kézikönyvek a könyvtár polcain

A könyvtári szakrend: az ETO

A szabadpolcos részben a könyveket tartalmuk szerinti csoportokba rendezik, ezért az egymással rokon tartalmú kötetek egymás mellé kerülnek. A könyv és könyvtár évezredes története során sokféle módszert kitaláltak arra, hogyan helyezték el a könyveket.

ETO(Egyetemes Tizedes Osztályzás)

- 0- Általános összefoglaló könyvek.
- 1- Filozófia, lélektan, etika, esztétikai.
- 2- Vallástudomány.
- 3- Társadalomtudomány.
- 4- Jelenleg üres
- 5- Természettudomány.
- 6- Alkalmazott tudományok, technika
- 7- Művészetek, sport.
- 8- Nyelv- és irodalomtudomány.
- 9- Földrajz, történelem és életrajzok.

A múlt század elején terjedt el a ma is használt **Egyetemes Tizedes Osztályozás (ETO)**. Az ETO a könyveket **tíz osztályból álló szerkezetbe sorolja be, ezek tovább bonthatóak újabb tíz osztályba, tíz alosztályba stb.**

Az ETO táblázat felépítése

Az ETO főosztályai	Az ETO osztályai	Az ETO alosztályai
0 Általános kérdések	3 Társadalomtudományok	3 Társadalomtudományok
1 Filozófia. Pszichológia	30 A társadalomtudományok elmélete, módszertana és módszerei	30 A társadalomtudományok elmélete, módszertana és módszerei
2 Vallás. Teológia	31 Demográfia. Szociológia. Statisztika	31 Demográfia. Szociológia. Statisztika
3 Társadalomtudományok	32 Politika	32 Politika
4 (Jelenleg betöltetlen főosztály)	33 Gazdaság. Közgazdaságtudomány	33 Gazdaság. Közgazdaságtudomány
5 Matematika és természettudományok	34 Jog	330 Gazdaság általában
6 Alkalmazott tudományok	35 Államigazgatás. Közigazgatás. <u>Hadtudomány</u>	331 Munkaügy. Foglalkoztatás. Munka. Munkagazdaságtan. Munkaszervezés
7 Művészetek. Játékok. Sport	36 Szociális munka. Szociális segítségnyújtás. Lakáskérdés. Biztosításügy	331.1 A munka elmélete és szervezete
8 Nyelvészet és irodalom	37 Nevelés és oktatás. Képzés	331.23 Munkamegosztás
9 Régészet. Földrajz. Életrajz. Történelem	39 Néprajz. Etnológia. Etnográfia. Folklor. Népszokások. Magánélet szokásai. Hagyományok	331.262 Az emberi munkaerő

Könyvtárhasználat_01

BLZS©

Mit találunk egy könyvtári könyv gerincén?

ETO

A tudományok tíz főosztálya az ETO szerint a következő:

- 0 általános, összefoglaló művek
- 1 filozófia, lélektan, etika és esztétika
- 2 vallástudományok
- 3 társadalomtudományok
- 4 (üres jelenleg)
- 5 természettudományok
- 6 alkalmazott tudományok, technika
- 7 művészetek, sport
- 8 nyelv- és irodalomtudomány
- 9 földrajz, történelem és életrajzok

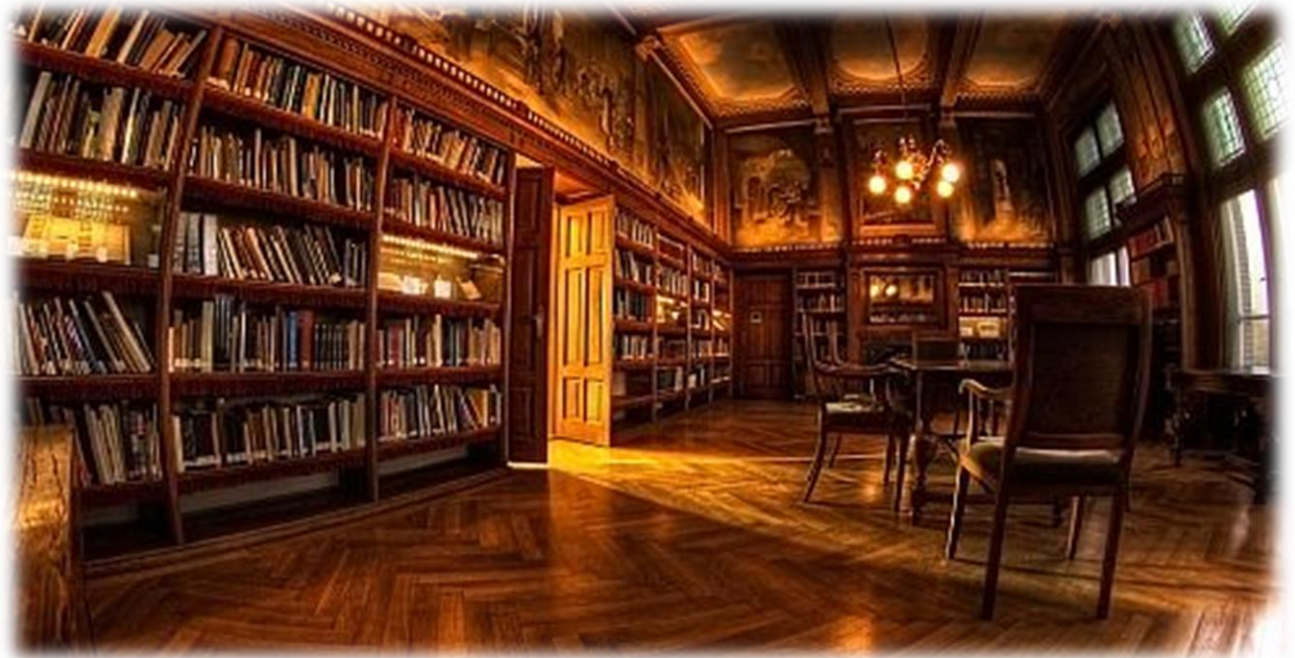
Ha ebben a rendszerben el akarunk helyezni pl. egy Karthágó történetéről szóló művet, akkor az a következő számot kapja:

- 9 földrajz, történelem és életrajzok
  - 93/99 történelem
    - 931 Az ókori népek története
    - 939.7 Karthágó története

Katalógusok

BLZS©

Ha keresünk **egy nagyobb könyvtárban, jó dolog böngészni** a szakrendben elhelyezett könyvek között. **De** ha túl sok könyv van, vagy már eleve egy konkrét művet keresünk, akkor **ez a módszer nem hatékony.**

Katalógusok

BLZS©

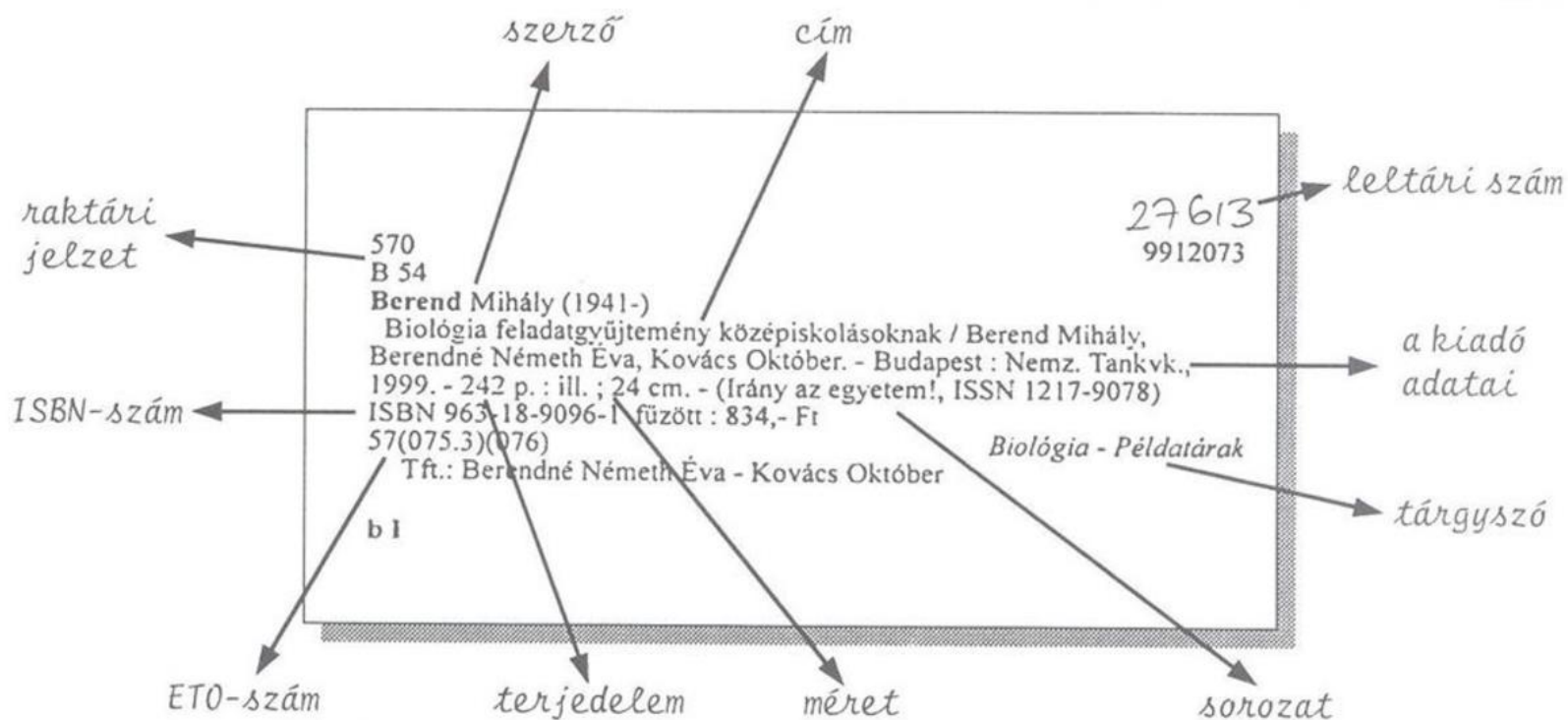
A könyvtári katalógusok a könyvtárban található dokumentumok sokoldalú visszakeresését teszik lehetővé.

Katalógusok

BLZS©

A katalógusok arra az ötletre épülnek, hogy míg **egy könyv fizikai valójában csak egy helyre rakható**, addig a róla készült rövid leírás **tetszés szerinti példányban előállítható és besorolható**.

Katalógusok

BLZS©

A katalóguscédula a dokumentumot helyettesíti, annak névjegye, minden fontos adatot tartalmaz róla.

